

नागरी बेघर निवारे तयार करण्यासंदर्भात
आवश्यक ती कार्यवाही करण्यासाठी समिती गठीत
करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक-न्यायाप्र-२०२२/प्र.क्र.२६७/नवि-२०
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक:- २९ डिसेंबर, २०२३

वाचा:- (१) मा. सर्वोच्च न्यायालयाने नागरी बेघरांना निवारा या विषया संदर्भातील रिट याचिका क्र. ५५/२००३ सह रिट याचिका क्र. ५७२/२००३ वरील दि. १०/०१/२०१८ रोजीच्या सुनावणीत दिलेले निर्देश
(२) मा. राज्य मानवी हक्क आयोग यांनी सु-मोटो याचिका क्र.३२५३/१३/१६/२०२२ च्या अनुषंगाने दिलेले निर्देश
प्रस्तावना:-

दै.लोकमत मधील दि.२३/०८/२०२२ रोजीच्या वृत्तमानपत्रात “दीड लाख लोकांच्या डोक्यावर छप्परच नाही” अशा आशयाची बातमी प्रसिध्द झाली होती. सदर बातमीमध्ये मुंबईत १२५ निवारा गृहांची गरज असताना प्रत्यक्षात फक्त २३ निवारागृह असल्याचे नमूद करण्यात आले होते. सदर बातमीच्या अनुषंगाने मा. महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क आयोग यांनी सु-मोटो याचिका क्र.३२५३/१३/१६/२०२२ दाखल केली आहे. सदर याचिकेच्या अनुषंगाने मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. २१ फेब्रुवारी २०२३ रोजी बैठक आयोजित करण्यात आली होती. या बैठकीत मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांनी “बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने बेघरांसाठी निवारे सुरु करण्यासाठी मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (MMRDA), मुंबई पत्तन प्राधिकरण (Mumbai Port Trust), महाराष्ट्र गृहनिर्माण प्रदेश विकास प्राधिकरण (MHADA), झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण (SRA) व महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ (MSRTC) यांच्याकडून जागा/ इमारती उपलब्ध करून नियोजित आराखडा सादर करावा व त्याचप्रमाणे बेघरांच्या निवाऱ्यासाठी जागा/इमारती ताब्यात घेण्याबाबतची कार्यवाही बृहन्मुंबई महानगरपालिकेने प्राधान्याने करण्याबाबत निर्देश दिले होते. तसेच मा. सर्वोच्च न्यायालयाने नागरी बेघरांना निवारा या विषया संदर्भातील रिट याचिका क्र. ५५/२००३ सह रिट याचिका क्र. ५०२/२००३ मध्ये दि.१०/०१/२०१८ रोजीच्या सुनावणी दरम्यान राज्यनिहाय समिती गठीत करण्याचे निर्देश दिले आहेत. त्या अनुषंगाने नागरी बेघरांना निवारा या घटकाच्या प्रगतीचे सनियंत्रण करण्यासाठी दि. ५ जून २०१८ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये श्री.उज्ज्वल उके (सेवा निवृत्त अ.मु.स.) यांच्या अध्यक्षतेखाली राज्यस्तरीय निवारा सनियंत्रण समिती गठीत करण्यात आलेली आहे. या समितीने बृहन्मुंबई महानगरपालिकेचा वेळोवेळी आढावा घेऊन मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार एक लाख लोकसंख्येला १०० क्षमतेचा एक निवारा या प्रमाणे मुंबईमध्ये १२५ निवाऱ्याचे नियोजन करणेबाबत वेळोवेळी बृहन्मुंबई महानगरपालिकेस निर्देश दिले आहेत. तसेच सदर सनियंत्रण समितीकडून वेळोवेळी आढावा घेण्यात येत आहे. मा.सर्वोच्च न्यायालय तसेच मा.राज्य मानवी हक्क आयोग यांनी दिलेल्या निर्देशांचे अनुषंगाने त्वरीत कार्यवाही होण्याच्या दृष्टीने आवश्यक ती कार्यवाही करण्यासाठी समिती गठीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

मा.सर्वोच्च न्यायालय तसेच मा.राज्य मानवी हक्क आयोग यांनी मुंबई शहरामध्ये बेघरांना निवारा उपलब्ध करून देण्यासंदर्भात वेळोवेळी दिलेल्या निर्देशांची तातडीने अंमलबजावणी तथा कार्यवाही होण्याचे दृष्टीने तसेच या विषयाचे गांभीर्य लक्षात घेता मुंबई महानगरक्षेत्र तसेच मुंबई महानगरच्या परिसरात नागरी बेघर निवारे तयार करण्यासंदर्भात आवश्यक ती कार्यवाही करण्यासाठी खालीलप्रमाणे समिती गठीत करणेबाबतचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

१) आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका	-	अध्यक्ष
२) आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (MMRDA)	-	सदस्य

३) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, मुंबई पत्तन प्राधिकरण (Mumbai Port Trust)	-	सदस्य
४) उपाध्यक्ष तथा मुख्यकार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र गृहनिर्माण प्रदेश विकास प्राधिकरण (MHADA)	-	सदस्य
५) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण (SRA)	-	सदस्य
६) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ (MSRTC)-		सदस्य
७) उप आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई	-	सदस्य सचिव

०२. सदर समितीची कार्यकक्षा पुढीलप्रमाणे राहिल.

अ) बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (MMRDA), मुंबई पत्तन प्राधिकरण (Mumbai Port Trust), महाराष्ट्र गृहनिर्माण प्रदेश विकास प्राधिकरण (MHADA), झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण (SRA) व महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ (MSRTC) यांनी समन्वयाने मा.सर्वोच्च न्यायालय तसेच मा.राज्य मानवी हक्क आयोग यांनी दिलेल्या निर्देशानुसार आवश्यक संख्येचे बेघर निवारे तयार करण्यासंदर्भात आवश्यक ती कार्यवाही करावी. सदर समितीने वेळोवेळी आवश्यकतेनुसार बैठक घेऊन पुढील ३ महिन्यात आवश्यक त्या लोक संख्येनुसार बेघर निवारे तयार करण्याची कार्यवाही करावी.

०३. सदर समितीचे सचिव यांनी समितीने केलेल्या कार्यवाहीची माहिती वेळोवेळी शासनास तसेच मा.राज्य मानवी हक्क आयोग यांना विहित मार्गाने द्यावी.

०४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३१२२९१५०९२१५७२५ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुशिला पवार)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) मा. मुख्यमंत्री महोदय यांचे प्रधान सचिव.
- २) मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त) यांचे सचिव.
- ३) मा.उपमुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव.
- ४) आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका .
- ५) आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण (MMRDA)
- ६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, मुंबई पत्तन प्राधिकरण (Mumbai Port Trust)
- ७) उपाध्यक्ष तथा मुख्यकार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र गृहनिर्माण प्रदेश विकास प्राधिकरण (MHADA)
- ८) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, झोपडपट्टी पुनर्वसन प्राधिकरण (SRA)
- ९) व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ (MSRTC)
- १०) आयुक्त, तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, नवी मुंबई
- ११) कक्ष अधिकारी (नवि-२९), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना विनंती करण्यात येते की, सदरचा शासन निर्णय विभागाच्या नागरीकांची सनद वर प्रसिध्द करण्यात यावा.
- १२) निवडनस्ती (नवि-२०)